

CHEMIE PRO FAKULTU STROJNÍ

Ing. Mgr. Barbora Nikendey
Holubová, Ph.D.

ORGANIZACE PŘEDMĚTU

- **Přednášky: úterý 10:40–12:10**, celkem **8** přednášek, forma: **prezenční**
s možností dotazů + konzultace + e-kurz
- **Laboratoře: troje laboratoře prezenční**, tedy celkem 3 týdny po sobě podle zasláního rozpisu, pokud někdo nedostal, ať přijde na poslední termín, příp. pošle mail.

- **Dva navazující formy zkoušení:**

- 1) PÍSEMNÉ ZKOUŠENÍ**

45 minut, chemické názvosloví a výpočty
≥ 50 % správně postup do dalšího kola

- 2) PÍSEMNÉ ZKOUŠENÍ**

25 minut, teorie: přednášky a laboratoře
≥ 50 % správně

V případě dotazů piště na:

Ing. Mgr. Barbora Nikendey Holubová, Ph.D.

- Barbora.holubova@tul.cz

- KONZULTACE – **ÚTERÝ 11:00-12:00**

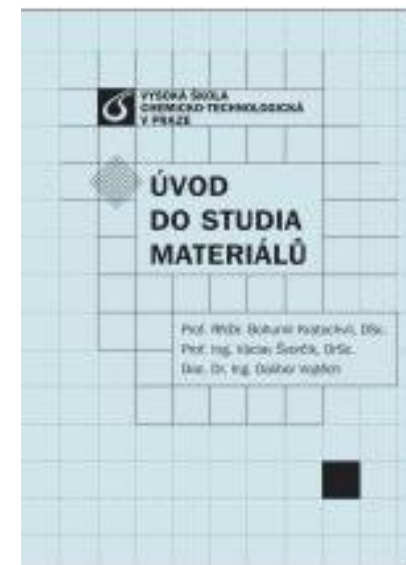
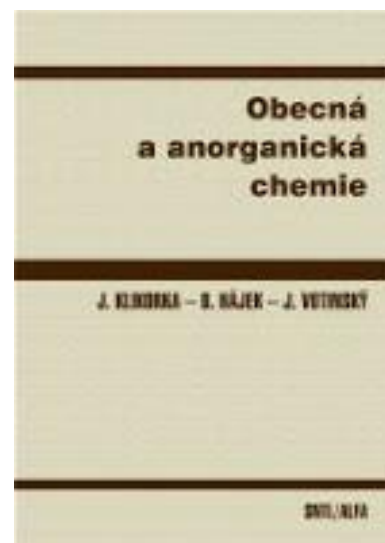
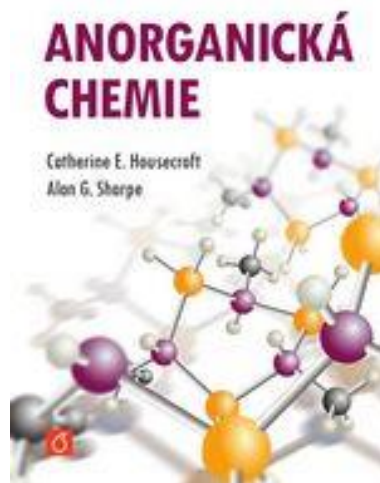
Mgr. Martin Slavík, Ph.D.

- Martin.slavik@tul.cz

- **Termíny** – zkouškové období (2.1.–3.2.2024) + 3 předtermíny 4.–22.12., přihlašování STAG

LITERATURA

<https://vydavatelstvi.vscht.cz/katalog>

D. SEDMIDUBSKÝ a kol. Základy chemie pro bakaláře, VŠCHT Praha, 2011

Lošťák P. a kol. **Vybrané kapitoly z obecné chemie**, UPce Pardubice, 2010

Housecroft Catherine E., Sharpe Alan G. **Anorganická chemie**, VŠCHT Praha, 2014

Kratochvíl, B. – Švorčík V. – Vojtěch D. **Úvod do studia materiálů**. VŠCHT Praha, 2005.

Klikorka, J. - Hájek, B. - Votinský, J. **Obecná a anorganická chemie**. Praha, SNTL, 1985

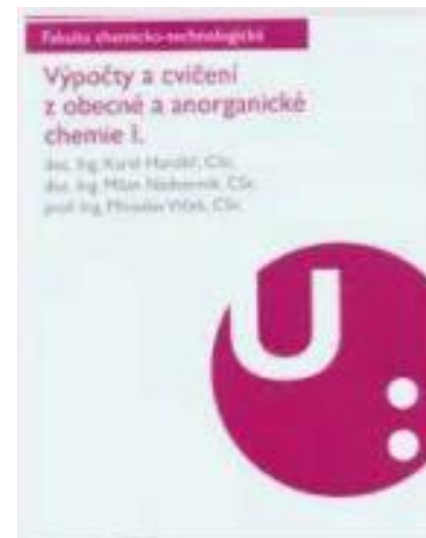
G.E.Rodgers, Descriptive Inorganic, Coordination, and Solid-State Chemistry, 2ndEd., Thomson Learning, 2002

W.Kolos, Základy kvantové chemie vyložené bez použití matematiky, Academia, 1987

W.L.Jolly, Modern Inorganic Chemistry, 2ndEd., Mc.GrawHill, 1991

J.B.Russell, General Chemistry, 2ndEd., Mc.GrawHill, 1992

A.G.Sharpe, Inorganic Chemistry, 3rdEd., Longman, 1992

FLEMR, Vladislav a Eva HOLEČKOVÁ. Úlohy z názvosloví a chemických výpočtů v anorganické chemii. 4. - přeprac. a opr. vyd. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická, 2001. ISBN 80-7080-435-1.

HANDLÍŘ, Karel, Milan NÁDVORNÍK a Miroslav VLČEK. Výpočty a cvičení z obecné a anorganické chemie I. Vyd. 4. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009. ISBN 978-80-7395-206-8.

HANDLÍŘ, Karel, Milan NÁDVORNÍK a Miroslav VLČEK. Výpočty a cvičení z obecné a anorganické chemie II. Vyd. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2011. ISBN 978-80-7395-376-8.

ZÁRUBA, Kamil. Analytická chemie. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2016. ISBN 978-80-7080-950-1.

0 CHEMICKÉ VZORCE

VZORCE STECHIOMETRICKÉ:

Nejméně informací, vyjadřují jen poměrné hmotnostní zastoupení jednotlivých prvků ve sloučenině.

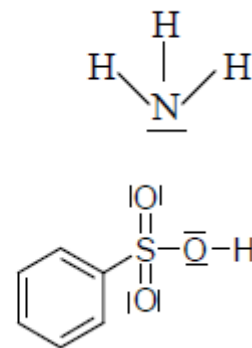
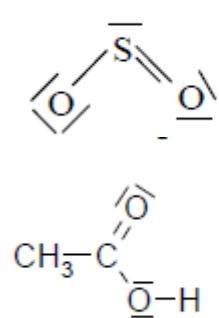
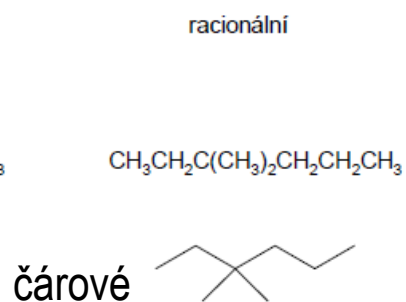
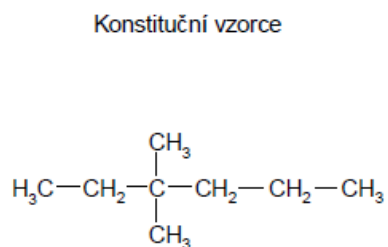
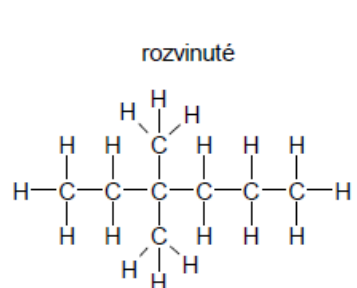
Např.: C_nH_{2n} (platí obecně pro vzorce alkenů), NaCl, H_2SO_4

VZORCE SOUHRNNÉ (SUMÁRNÍ):

Vyjadřují jak stechiometrické zastoupení, tak i relativní hmotnost sloučeniny (vztaženou na molekulu či základní strukturní jednotku), neříkají však nic o struktuře. Např.: C_2H_6O (ethanol i dimethylether, nedají se blíže rozlišit).

VZORCE STRUKTURNÍ:

V sobě zahrnují nejen vzájemné spojení jednotlivých atomů, ale mohou znázorňovat i relativní polohu atomů či skupin v prostoru.

**Vzorce strukturní
elektronové**

Proč názvosloví?

- Základní jazyk pro dorozumění mezi chemiky
- Výpočet složení sloučenin v %
- Výpočet hmotnosti látek v reakci
- Odhad vlastností ze vzorce
- Bude v testu :-)

Nejdůležitější pomůcky

- Periodická tabulka
- Mozek

1 45 102.91 3
2 Rh 1966 4
3 3727 5
4 1.5 6
5 1, 2, 3, 4 7
6 Kr 4d⁸5s¹ 8

1 Ele.
2 Ele.
3 Relativ.
4 Schmelzpu.
5 Siedepunkt
6 Elektronegativit.
7 Oxidationsstufen
8 Elektronenkonfigurati.

1 Atomic number
2 Element symbol
3 Relative atomic mass
4 Melting point
5 Boiling point
6 Electronegativity (Allred, R
7 Oxidation states
8 Electron configuration

1 Número atómico
2 Símbolo del elemento
3 Peso atómico relativo
4 Punto de fusión
5 Punto de ebullición
6 Electronegatividad (Allred,
7 Niveles de oxidación
8 Configuración electrónica

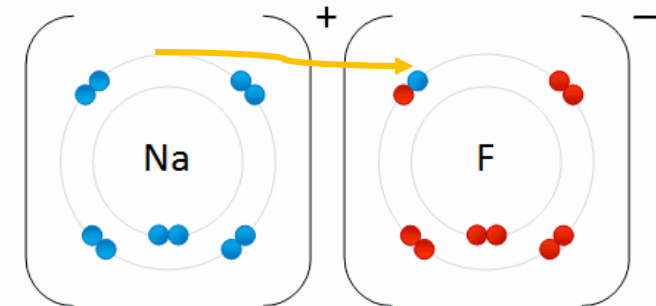
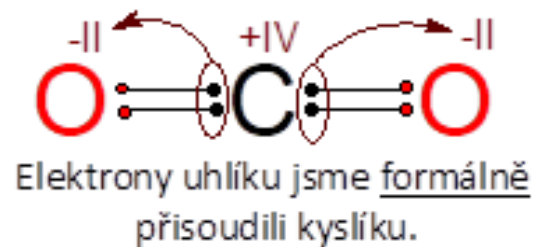
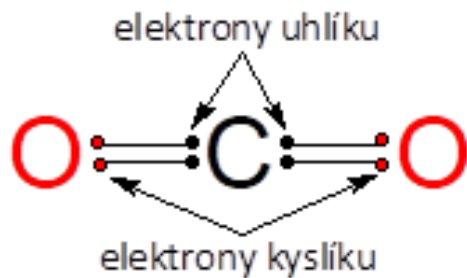
3	4	5	6	7
IIIb	IVb	Vb	VIb	VIIb
21 44.956 1541 2831 1.2 Sc	22 47.67 1660 3287 1.3 Ti	23 50.942 1890 3380 1.5 V	24 51.996 1857 2672 1.6 Cr	25 52.004 1863 2672 1.6 Mn
39 88.906 1522 3338 1.1 Y	40 91.224 1852 4377 1.2 Zr	41 92.906 2468 4742 1.2 Nb	42 95.94 2617 4742 1.2 Mo	43 97.907 2617 4742 1.2 Tc

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

- **oxidační stav, oxidační stupeň nebo také mocenství: udává počet elektronů investovaných atomem do chemické vazby.**
- náboj, který by atom získal, pokud bychom elektrony v každé vazbě z toho atomu vycházející přiřadili elektronegativnějšímu atomu.
- **Na pojmu oxidační číslo je založeno české názvosloví anorganických a koordinačních sloučenin.**

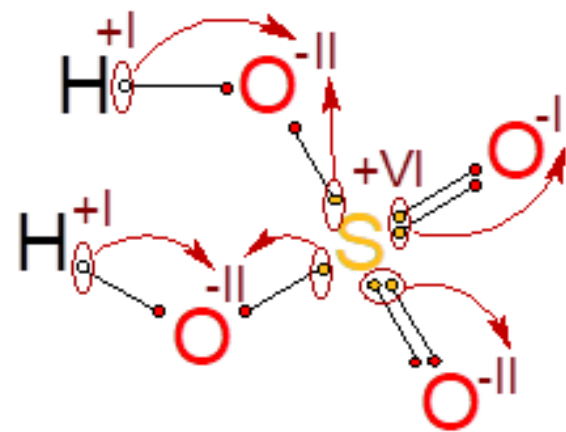
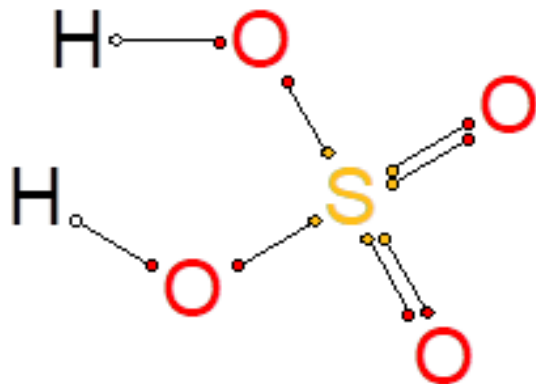
https://chemie.gjn.cz/okruhy/6_Anorganicke_nazvoslovi.html

- **Oxidační číslo píšeme římskou číslicí**, znaménko „plus/mínus“ píšeme před číslicí (např. +II; -IV), kladné oxidační stavy se někdy píšou i bez znaménka plus.
- **Arabské číslice používáme pro vyjádření náboje** jednoatomových nebo víceatomových iontů (F^- , Ca^{2+}).

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

- **Příklad: H_2SO_4**
- Každý z atomů kyslíku, které se váží na síru dvojnou vazbou, by síře bral po dvou elektronech, protože mají vyšší elektronegativitu. Atomy kyslíku, které jsou na síru navázány jednoduchou vazbou, si vezmou jeden elektron od síry a jeden od vodíku a budou mít tedy oxidační číslo také $-II$. Když to správně posčítáme, oxidační číslo vodíků bude $+I$, kyslíků $-II$ a síry $+VI$.

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

- Atomy některých prvků se vyskytují jen v jednom nebo několika málo oxidačních stavech (viz Tabulka 1), oxidační čísla zbylých atomů pak můžeme dopočítat. Tento postup je obvykle snazší než porovnávání elektronegativity.

Tabulka 1

Prvek	Oxidační číslo
atom v základním stavu	nula
jednoatomový ion	rovné náboji iontu
fluor	-I
kyslík	-II (pokud není vázán s fluorem)
vodík	+I (ve sloučeninách s nekovy a polokovy) -I (ve sloučeninách s kovy)

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

- Pokud prvek leží v N-té skupině periodické tabulky, pak jeho nejvyšší dosažitelné oxidační číslo odpovídá číslu N pro $N = 1-8$ nebo $(N - 10)$ pro $N = 12-18$.
- V 9.–11. skupině pozorujeme nepravidelnosti. Toto pravidlo ilustruje Obrázek 1.
- Je nutno si uvědomit, že toto pravidlo omezuje shora hodnotu oxidačního čísla, ale nic nám neříká o tom, zda tohoto čísla daný prvek skutečně dosahuje. Podle Obrázku 1 tak např. železo teoreticky může dosahovat oxidačního čísla VIII, ale v existujících sloučeninách známe železo pouze do oxidačního čísla VI. Těžší prvky 8. skupiny (Ru a Os) už oxidačního čísla VIII dosahují

Skupina	1	2	3	4	5	6	7	8	výjimky			12	13	14	15	16	17	18
Prvek	K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Max. ox. číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	5	4	4	2	3	4	5	6	7	8

maximální oxidační stav = číslo skupiny

maximální oxidační stav = číslo skupiny - 10

Cvičení 1:

Určete oxidační číslo zvýrazněného atomu:

<https://e-learning.vscht.cz/mod/page/view.php?id=13083>

Obrázek 1: Maximální dosažitelné oxidační stavy v závislosti na poloze prvku v periodické tabulce. Pro snazší orientaci jsou uvedeny prvky 4. periody a hodnota oxidačního čísla je arabskou, nikoliv římskou číslicí.

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

- Fluor má oxidační číslo **-I**, hliník **+III**
- Alkalické kovy (I A. skupina, Li, Na, K) mají oxidační číslo **+I**
- Kovy alkalických zemin (II A. skupina, Be, Mg, Ca, Sr, Ba) mají oxidační číslo **+II**
- Kovy mají ve sloučeninách jen kladná oxidační čísla (s výjimkou některých komplexních sloučenin)

Skupina	1	2	3	4	5	6	7	8	výjimky			12	13	14	15	16	17	18
Prvek	K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr
Max. ox. číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	5	4	4	2	3	4	5	6	7	8

maximální oxidační stav = číslo skupiny

maximální oxidační stav = číslo skupiny - 10

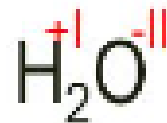
Obrázek 1: Maximální dosažitelné oxidační stavy v závislosti na poloze prvku v periodické tabulce. Pro snazší orientaci jsou uvedeny prvky 4. periody a hodnota oxidačního čísla je arabskou, nikoliv římskou číslicí.

1 NÁZVOSLOVÍ

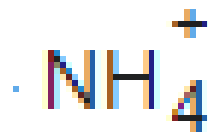
OXIDAČNÍ ČÍSLO

Příklad výpočtu oxidačního čísla atomů v molekulách H_2O a OF_2 a kationtu NH_4^+ s využitím uvedených pravidel

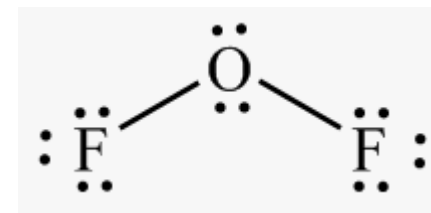
V molekule H_2O je vodík vázán na nekov, bude mít tedy oxidační číslo +I. Protože se jedná o neutrální molekulu, musí mít kyslík oxidační číslo -II.

V kationtu NH_4^+ je vodík rovněž vázán na nekov a bude mít proto opět oxidační číslo +I. Aby nám při sečtení všech oxidačních čísel vyšel celkový náboj kationtu 1+, musí mít dusík oxidační číslo -III.

V molekule OF_2 bude mít fluor oxidační číslo -I, oxidační číslo kyslíku tedy bude +II

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

Kladná oxidační čísla mají v českém názvosloví **charakteristické přípony, které se připojují ke kořeni názvu prvku.**

Přehled těchto přípon je uveden v Tabulce 2 spolu s příponami pro příslušné oxosloučeniny:

- **oxidační číslo určuje koncovku názvu:**

- Kolik e- prvek odevzdal (+I, +II ...)
- nebo kolik přijal (-I, -II ...).

Tabulka 2

Oxidační číslo	Přípona v názvu			
	kation (elektropozitivní část soli)	kyseliny	část soli	samotný anion
I	-ný	-ná	-nan	-nanový
II	-natý	-natá	-natan	-natanový
III	-itý	-itá	-itan	-itanový
IV	-ičitý	-ičitá	-ičitan	-ičitanový
V	-ečný	-ečná	-ečnan	-ečnanový
	-ičný	-ičná	-ičnan	-ičnanový
VI	-ový	-ová	-an	-anový
VII	-istý	-istá	-istan	-istanový
VIII	-ičelý	-ičelá	-ičelan	-ičelanový

Oxidační číslo	zakončení názvu			
	Binární sloučeniny, Kationty (+)	Kyseliny ($H_hX_xO_o$)	Soli (3 a více prvků $M_mX_xO_o$)	Anionty (-) $X_xO_o^{a-}$
I	– ný	– ná	– nan	– nanový
II	– natý	– natá	– natan	– natanový
III	– itý	– itá	– itan	– itanový
IV	– ičitý	– ičitá	– ičitan	– ičitanový
V	– ičný, – ečný	– ičná, – ečná	– ičnan, – ečnan	– ičnanový, – ečnanový
VI	– ový	– ová	– an	– anový
VII	– istý	– istá	– istan	– istanový
VIII	– ičelý	– ičelá	– ičelan	– ičelanový

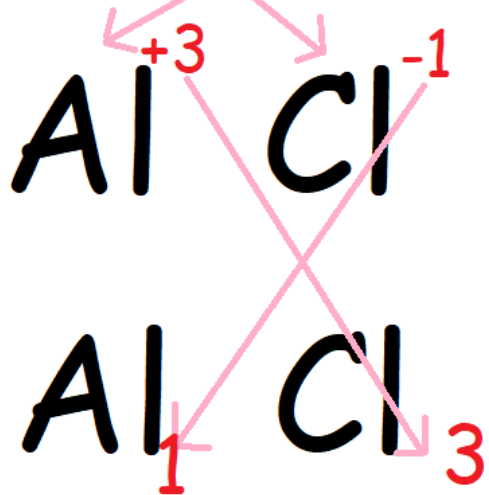
1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO

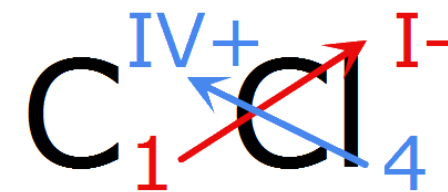
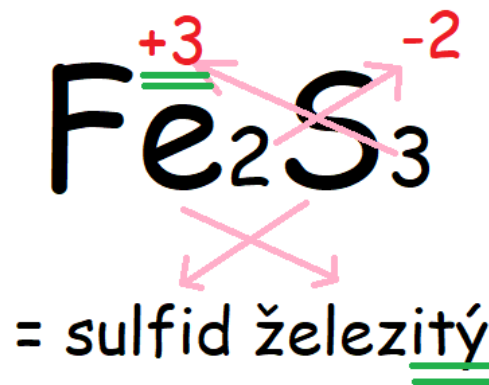
- křížové pravidlo – princip elektroneutality

chlorid hlinitý

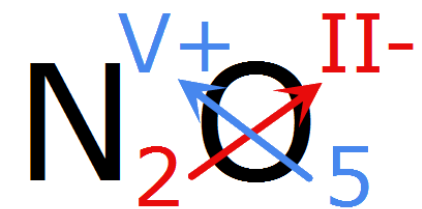
utvoř vzorec

pojmenuj slouč.

chlorid uhličitý

oxid dusičný

fosforečnan vápenatý

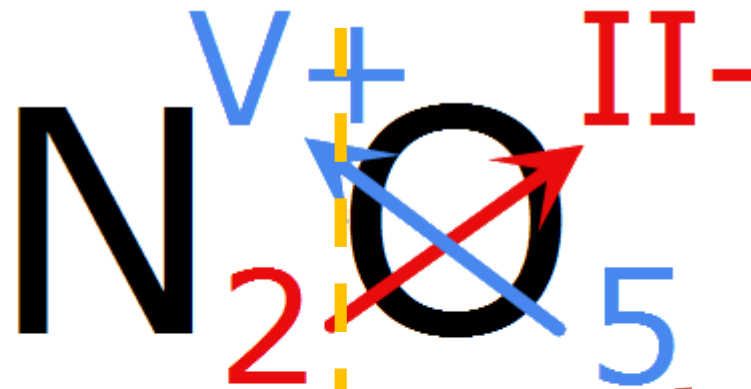

Oxidační čísla jednotlivých prvků můžete nalézt v periodické soustavě prvků. Obecná pravidla viz minulá prezentace.

Oxidační číslo – ŘÍMSKÉ ČÍSLICE – index NAHORU

KATION - KLADNÝ NÁBOJ
- NALEVO

ANION – ZÁPORNÝ NÁBOJ
- NAPRAVO

Stechiometrický poměr – ARABSKÉ ČÍSLICE – index dolů

oxid dusičný

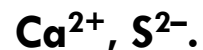
NÁZEV ANIONU NALEVO

NÁZEV KATIONU NAPRAVO

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO: KATIONTY

- Náboj iontu se píše arabskou číslicí se znaménkem plus/minus za číslicí. Na rozdíl od kladného oxidačního čísla, při uvádění náboje nelze znaménko plus vynechat:

- Názvy jednoatomových kationtů se tvoří pomocí kationtové přípony uvedené v Tabulce 2:

kation lithný

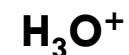

kation chromitý

- Z víceatomových kationtů si uvedeme pouze dva:

kation amonný

oxonium

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO: JEDNODUCHÉ ANIONTY

- Názvy jednoatomových aniontů, víceatomových aniontů tvořených stejným prvkem a aniontů odvozených od binárních sloučenin s vodíkem mají **koncovku „-id“**, **při pojmenování samotného aniontu pak „-idový“**, např.:

H^- anion hydridový

F^- anion fluoridový

O^{2-} anion oxidový

S^{2-} anion sulfidový

N^{3-} anion nitridový

C^{4-} anion karbidový

B^{3-} anion boridový

I_3^- anion trijodidový

O_2^{2-} anion peroxidový

OH^- anion hydroxidový

NH_2^- anion amidový

CN^- anion kyanidový

C_2^{2-} anion acetylidový

Cvičení 2:

Pojmenujte zadané ionty

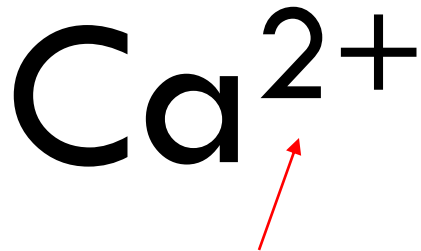
Cvičení 4:

Napište vzorec zadaného iontu

<https://e-learning.vscht.cz/mod/page/view.php?id=13083>

Oxidační čísla jednotlivých prvků můžete nalézt v periodické soustavě prvků. Obecná pravidla viz minulá prezentace.

**NÁBOJ KATIONU (KLADNĚ NABITÉ ČÁSTICE)
ARABSKOU ČÍSLICÍ (= výše oxidačního čísla)**

Kation vápenatý

**NÁBOJ ANIONU (ZÁPORNĚ NABITÉ ČÁSTICE)
ARABSKOU ČÍSLICÍ (= výše oxidačního čísla)**

Anion silicidový

Anionty binárních sloučenin nekovů mají koncovku -id a nabývají oxidačních čísel -I až -IV dle vzdálenosti od vzácného plynu.

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO: BINÁRNÍ SLOUČENINY VODÍKU A JEJICH DERIVÁTY

- **Názvy sloučenin halogenů s vodíkem** se tvoří přidáním zakončení „-ovodík“ k názvu prvku. Do této skupiny ještě řadíme HCN. Pojem „kyselina chlorovodíková“ označuje vodný roztok HCl, nikoliv samotnou sloučeninu HCl.

HF	fluorovodík
HCl	chlorovodík
HCN	kyanovodík

- **Názvy binárních sloučenin vodíku s ostatními nekovy a p-kovy** se tvoří přidáním koncovky „-an“ k latinskému kořeni názvu prvku, např.:

H ₂ S	sulfan	PH ₃	fosfan
SiH ₄	silan	SbH ₃	stiban
BH ₃	boran	PbH ₄	plumban

- **Sloučeniny s uhlíkem, dusíkem a kyslíkem mají vlastní akceptované triviální názvy:**

(„čpavek“ a „sirovodík“ se dnes již nepoužívají a považují se za zastaralé.)

CH ₄	methan	NH ₃	amoniak
H ₂ O	voda	N ₂ H ₄	hydrazin

- **Záměnu jednoho nebo několika vodíků za halogen vyjádříme v názvu číslovkovou předponou mono-, di-, tri- nebo tetra-, jménem halogenu a názvem původní binární sloučeniny, někdy je možno použít podvojný název:**

CH ₂ F ₂	difluormethan
SiHCl ₃	trichlorsilan
CCl ₄	tetrachlormethan (<i>nebo</i> chlorid uhličitý)

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO: NÁZVY OXOKYSELIN

- Název kyslíkatých kyselin je složen z podstatného jména „kyselina“ a přídavného jména tvořeného kořenem názvu centrálního atomu se zakončením odpovídajícím oxidačnímu stupni centrálního atomu:

kyselina dusičná

kyselina chromová

- Pokud kyselina obsahuje více než dva vodíky, může se jejich počet uvést číslovkovou předponou (tri-, tetra- atd.) a slovem „hydrogen“. Pokud existují analogické oxokyseliny s různým obsahem vodíku a kyslíku, je nutno počet vodíků uvést. Alternativně můžeme v jejím názvu uvést počet kyslíků a počet vodíků pak dopočítat:

kyselina jodistá *nebo* tetraoxojodistá

kyselina trihydrogenjodistá *nebo* pentaaxojodistá

kyselina pentahydrogenjodistá *nebo* hexaaxojodistá

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO: OXOANIONTY

- Jako oxoanionty označujeme anionty odvozené od kyslíkatých kyselin a jejich derivátů. Jejich název se tvoří kořenem jména centrálního prvku a zakončením odpovídajícím jeho oxidačnímu číslu (viz Tabulka 2).

NO_2^- anion dusitanový
 ClO^- anion chlornanový

SO_4^{2-} anion síranový
 ClO_4^- anion chloristanový

- Pokud je hodnota náboje aniontu vyšší než 2-, mělo by být toto číslo součástí názvu, ale u běžně používaných sloučenin se někdy vynechává:

PO_4^{3-} anion fosforečnanový(3-) *nebo* fosforečnanový

BO_3^{3-} anion boritanový(3-)

SiO_4^{4-} anion křemičitanový(4-)

- zde je nutno uvést náboj, protože existuje rovněž anion křemičitanový(2-): SiO_3^{2-}

Cvičení 3:

Pojmenujte zadané ionty

Cvičení 5:

Napište vzorec zadaného iontu

<https://e-learning.vscht.cz/mod/page/view.php?id=13083>

1 NÁZVOSLOVÍ

Cvičení 6:

Pojmenujte zadané sloučeniny

Cvičení 7:

Napište vzorec

<https://e-learning.vscht.cz/mod/page/view.php?id=13083>

OXIDAČNÍ ČÍSLO: NÁZVY OXIDŮ, HYDROXIDŮ A SOLÍ

- Název je tvořen vždy podstatným jménem aniontu následovaným přídatným jménem kationtu (přestože povaha látky nemusí být iontová, např. oxid uhelnatý), nikoliv naopak:

NaCl	chlorid sodný (nikoliv sodný chlorid)
KClO₃	chlorečnan draselný
Mn₂O₇	oxid manganistý

Ca(OH)₂	hydroxid vápenatý
(NH₄)₂SO₄	síran amonný
Na₂O₂	peroxid sodný

- V názvu hydrátu se počet molekul vody vyjádří pomocí jednoduché číslovkové předpony (di- tri- atd.), slova „hydrát“ a názvu soli ve 2. pádě:

CuSO₄·5H₂O	pentahydrát síranu měďnatého
---	-------------------------------------

Anionty odvozené od oxokyselin mohou někdy obsahovat kyselý (odštěpitelný) vodík. Jeho přítomnost v názvu vyznačíme číslovkovou předponou a slovem „hydrogen“:

KHSO₄	hydrogensíran draselný
LiH₂PO₄	dihydrogenfosforečnan lithný

1 NÁZVOSLOVÍ

OXIDAČNÍ ČÍSLO: DERIVÁTY OXOKYSELIN

- Pokud ve struktuře oxokyseliny nebo oxoaniontu nahradíme jeden nebo více kyslíků sírou (oba mají v tomto případě stejné oxidační číslo, tedy O^{-II} a S^{-II}), vyznačíme tuto skutečnost v názvu předponou „thio-“, doplněnou případně počtem nahrazených kyslíků:

kyselina dithiomolybdenová

kyselina thiosírová (lze psát rovněž $H_2S_2O_3$)

trithioughličitánový anion

- Záměnu O^{-II} peroxidovou skupinou O_2^{2-} v názvu vyznačíme předponou „peroxo-“, doplněnou případně počtem nahrazených kyslíků:

kyselina peroxosírová

peroxodisíranový anion

poznámka: Pozor na výpočet oxidačního čísla centrálního atomu – v peroxidové skupině (O_2^{2-}) má každý kyslík formální oxidační číslo $-I$. Pokud to nevezmeme v úvahu a počítali bychom se všemi kyslíky v oxidačním stavu $-II$, pak nám v H_2SO_5 vyjde oxidační číslo síry $+VIII$, což odporuje pravidlu o maximálním možném oxidačním stavu prvku podle periodické tabulky.

1 NÁZVOSLOVÍ

Zapište vzorcem:

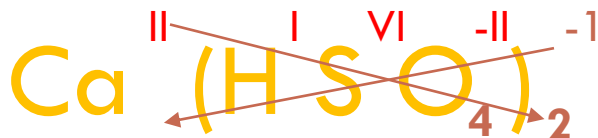
SULFID STŘÍBRNÝ

1. Kation Ag^+ ...vlevo
Anion S^{2-} ...vpravo
2. Zápis ox. čísel v horním indexu
3. Křížové pravidlo

Zapište vzorcem:

HYDROGEN SÍRAN VÁPENATÝ

3. Výpočet: od kyseliny sírové po odtržení 1 H^+
... vzniká $(\text{HSO}_4)^-$

- Ca^{2+} musí dovyvážit 1- ... křížové pravidlo...zdvojnásobení závorky

Zapište názvem :

1. Zapišu si anion a jeho oxidační číslo
2. Počítám: $-II \cdot 3 + X = 0$
 $X = 6$

3. Doplním k názvu prvku příslušnou příponu

OXID WOLFRAMOVÝ

Zapište názvem :

**HEPTAHYDRÁT
SÍRANU ZINEČNATÉHO**

2. Výpočet: ox. číslo na Zn? Když vím, že se jedná o síran...
 $-II \cdot 4 + VI + X = 0$ $X = 2$

: ox. č. na S? Když si dopočítám, že sůl vznikla ztrátou dvou protonů, pak má Zn nutně ox. č. II.

1 NÁZVOSLOVÍ

ZAPIŠTE NÁZVEM:

- oxid uhličitý
- sulfid antimoničný
- kyselina jodovodíková
- Kyselina trihydrogenfosforečná
- Hexahydrát bromitanu sodného
- $\text{C}^{\text{IV}}\text{O}_2^{-\text{II}}$ .... ZKRÁCENÍ MENŠÍM ČÍSLEM!
- $\text{Sb}_2^{\text{V}}\text{S}_5^{-\text{II}}$
- HI
- H_3PO_4
- $\text{Na}^{\text{I}}\text{Br}^{\text{III}}\text{O}_2 \cdot 6 \text{H}_2\text{O}$

1 NÁZVOSLOVÍ

ZAPIŠTE NÁZVEM:

- Ca_3N_2
- MgH_2
- H_3AsO_3
- KClO_4
- $\text{Al}(\text{NO}_3)_3$
- $\text{N}^{-\text{III}}$ nitrid vápenatý
- hydrid hořečnatý
- kyselina trihydrogenarsenitá
- Chloristan draselný
- dusičnan hlinitý

DOMÁCÍ PROCVIČENÍ

<https://e-learning.vscht.cz/mod/page/view.php?id=13083> – CVIČENÍ

<https://vydavatelstvi.vscht.cz/katalog/publikace?isid=978-80-7080-435-3> - SKRIPTA od str. 10 (velmi detailní)

<https://www.youtube.com/watch?v=dCsNkbZiPQs>

<https://www.youtube.com/watch?v=BGNu8MhZAC0> - OLINIUM – CHEMICKÁ PEDAGOGICKÁ BLOGGERKA

<https://is.muni.cz/do/sci/UChem/um/spchp/nazvoslovi/nazvoslovi.pdf> – Názvosloví MUNI

Anglické chemické názvosloví:

http://ucitelchemie.upol.cz/materialy/nazvoslovi/nazvoslovi_a_bezpecnost_v_angl_jazyce.pdf

<https://www.nazvoslovi.cz/test> - Procvičujte na úrovni VYSOKÁ ŠKOLA ☺